

Nr 299.

Av herr Ohlon m. fl., om inrättande av en skolbibliotekskonsulentbefattning i skolöverstyrelsen.

Förslag om en skolbiblioteksreform har under senare år gång på gång förts fram av skolmyndigheterna utan att Kungl. Maj:t har ansett sig kunna lägga fram förslaget inför riksdagen. Utgångspunkten för reformförslaget har varit folkbibliotekssakkunnigas år 1949 avgivna betänkande (SOU 1949: 28). Här föreslogs i fråga om folkskolans bibliotek, att statsverket skulle bestrida de med biblioteksverksamheten förenade kostnaderna, som beräknades uppgå till ett belopp av 7 kronor per elev och år; därutöver skulle vissa mindre tilläggsbelopp utgå till skolor av lägre skolform. Vidare föreslog de sakkunniga bl. a., att en befattning som skolbibliotekskonsulent skulle inrättas.

Skolöverstyrelsen har i sina riksdagspetita varje år hemställt, att sakkunnigförslaget skulle föreläggas riksdagen. Framställningar i samma syfte har gjorts av lärarorganisationerna. Endast på en punkt har Kungl. Maj:t i viss utsträckning tillmötesgått framställningarna. Vid 1951 års riksdag genomfördes på Kungl. Maj:ts förslag förbättrade villkor för skolbiblioteksverksamheten vid försöksskolorna, varvid kostnaderna för en tillfredsställande biblioteksverksamhet i enlighet med sakkunnigförslaget beräknades till 7 kronor per elev och år. Vid 1953 års riksdag beslutades vidare en höjning av anslagsmaximum för skolbiblioteken från 1 000 till 3 000 kronor, närmast för att förhindra att det understödsbelopp, som utgick till en storkommuns samlade biblioteksverksamhet, skulle bli lägre än summan av de understöd, som tidigare utgått till delkommunerna.

1946 års skolkommision har i ett ofta citerat yttrande betonat skolbibliotekets betydelse för den moderna skolan. Det heter: »Biblioteket bör vara skolans hjärtpunkt. Dess roll kommer i framtidens skola att vara betydligt större än den i allmänhet varit i skolorna hittills.» Bibliotekets betydelse består till en del däri att skolans lärjungar genom biblioteket får grunden lagd till goda läsvanor. Icke minst kan ett välförsett skolbibliotek för skolans elever utgöra en motvikt mot seriemagasinens lockelser. Sin viktigaste roll har biblioteket emellertid som hjälpmedel i skolans vanliga fortlöpande undervisning. Viktigt är också, att lärjungarna i biblioteket får lära sig att använda böcker för studier på egen hand. Vad de högre skolorna beträffar, har skolbibliotekets betydelse sedan länge varit erkänd. I samtliga allmänna läroverk finns stadgeenligt bibliotek inrättade. När det gäller folkskolorna, har emellertid inrättandet av bibliotek lämnats åt de kommunala myndigheternas initiativ. Av skolöverstyrelsens framställning framgår,

att skolbiblioteken i genomsnitt är illa rustade för de här antydda uppgifterna. Det finns skoldistrikt, som saknar varje slag av biblioteksverksamhet, och det finns skoldistrikt, som bedriver sådan verksamhet endast i vissa av distriktets skolor. Där skolbibliotek finns inrättade, är de ofta otillräckliga för sitt ändamål. Böckerna är ej sällan föråldrade och förslitna. Det är naturligt, att denna brist på resurser i hög grad försvårar införandet av moderna undervisningsmetoder inom skolväsendet.

Folkbibliotekssakkunnigas förslag till skolbiblioteksväsendets organisation har genomgående mottagits välvilligt. Det är vår bestämda uppfattning, att en lösning av dessa frågor icke kan uppskjutas utan allvarliga risker för den svenska folkskolans standard. Vi förväntar att förslaget efter bearbetning så snart som möjligt kommer upp på riksdagens bord.

Ett av folkbibliotekssakkunnigas förslag synes oss emellertid redan vid denna riksdag böra upptagas till avgörande. Det gäller inrättandet av den arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent, som skolöverstyrelsen föreslagit under posten Avlöningar åt skolöverstyrelsen. De till överstyrelsen knutna bibliotekskonsulenterna, som sedan 1930 varit tre till antalet, har huvudsakligen haft att ägna sig åt folkbibliotekens angelägenheter. Icke minst har detta varit fallet under senare år med den starka utbyggnad, som folkbiblioteksväsendet genomgått i anslutning till den nya kommunindelingen. Rådgivningen har för skolbibliotekens del måst i huvudsak begränsas till anordnande av utbildningskurser samt utgivning av kataloger och handledningar. Om skolbiblioteken skall kunna beredas den plats i skolans liv, som motsvarar moderna pedagogiska krav, är det nödvändigt, säger skolöverstyrelsen i sin petitaskrivelse, att överstyrelsen får tillgång till en särskild skolbibliotekskonsulent med praktisk erfarenhet av biblioteksverksamhet inom skolväsendet. Liknande synpunkter har vid upprepade tillfällen anförts från lärarhåll. Under nuvarande förhållanden, då skolbiblioteken har att kämpa med betydande ekonomiska svårigheter, synes oss tillkomsten av en sådan befattning icke minst angelägen. En skolbibliotekskonsulent skulle kunna stimulera och effektivisera skolbiblioteksverksamheten, så att de resurser, som finns, bleve utnyttjade på bästa möjliga sätt. Till hans arbetsuppgifter skulle vidare höra att medverka vid utbildningen av skolbibliotekarier. Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle han även i viss utsträckning kunna tagas i anspråk som lärare i biblioteksskötsel vid vissa folkskoleseminarier.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att skolbibliotekskonsulenten tillsättes på förordnande för ett år i sänder och uppbär arvode enligt för ämneskonsulenter fastställda grunder, d. v. s. avlöningsförmåner efter den löneklass, vars nummer med tre enheter överstiger numret å den löneklass, i vilken vederbörande eljest är placerad. Överstyrelsen beräknar arvodet till omkring 21 500 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer vi,

att riksdagen ville, i avvaktan på att Kungl. Maj:t framlägger förslag till genomförande av en skolbiblioteksreform

i den riktning som föreslagits av folkbibliotekssakkunniga, besluta inrätta en arvodesbefattning som skolbibliotekskon-
sulent i skolöverstyrelsen samt att i anledning härav öka
avlöningsstaten till skolöverstyrelsen, posten Arvoden och
särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 21 500
kronor.

Stockholm den 27 januari 1954.

Sven Em. Ohlson.

John Bergvall.

E. A. Lindblom.